

Leta 1962 je bilo prvo sistematično obravnavanje vrednotenja arhivskega gradiva. Izhajati so začeli pregledi fondov arhivov, arhivsko društvo je izdalo Vodnik po arhivih. Leta 1973 je izšla prva slovenska arhivistika, enajst let pozneje pa prvi učbenik za predmet arhivistika. Začela je izhajati revija Arhivi (1978), množili so se posveti arhivskih delavcev. Maja 1977 je bila arhivistika vključena kot stroka v okvir PZE za zgodovino na Filozofski fakulteti, s tem pa so bili omogočeni tudi magisteriji in doktorati iz arhivistike. Jeseni 1978 so se začela predavanja iz arhivistike na Filozofski fakulteti. Pred štirimi leti je dr. Marjan Drnovšek zapisal te ugotovitve: "Arhivskega gradiva in rezultatov prizadevanj arhivskih delavcev ne sme pri svojem delu spregledati noben zgodovinar oz. preučevalec preteklosti. Pomen arhivskega gradiva za razumevanje in spoznavanje preteklosti je neizmeren in ohranjeno gradivo upravičeno lahko primerjamo z dragulji, arhivske ustanove pa z zakladnicami, ki to dragoceno gradivo hranijo. Njihova vrata so odprta vsem, ki želijo pogledati v zgodovino našega bivanja, dragulj, ki ga posameznik išče, pa mora poiskati vsak sam, pri čemur mu strokovnjaki v arhivih le pokažejo smer do zelenega dragocenega gradiva."

S temi lepimi besedami naj končam svoj skromni prispevek k temu slavu.

Utemeljitev za podelitev Aškerčeve nagrade in Aškerčevega priznanja

Prof. dr. Jože Žontar

Komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in priznanj pri Arhivskem društvu Slovenije je sklenila, da **Aškerčevo nagrado za življenjsko delo podeli prof. dr. Jožetu Žontarju.**

Letos, ko v počastitev dneva slovenskih arhivov Arhivsko društvo Slovenije prvič podeljuje Aškerčevo nagrado, je bil prof. dr. Jože Žontar na podlagi javnega razpisa zanjo predlagan kar štirikrat. Komisija zato pri izbiri ni imela težkega dela.

Prof. dr. Jože Žontar, ki letos praznuje tudi svojo sedemdesetletnico življenja, se je rodil 15. marca 1932 v Kranju. Zgodovini se je zapisal leta 1955 z diplomom na Prirodoslovno-filozofski fakulteti v Ljubljani. To je bilo leto, ko se je zapisal tudi slovenski arhivistiki, saj se ji je posvečal vse od prve zaposlitve v tedanjem Arhivu Ljudske Republike Slovenije, v katerem je v prvem delu svoje arhivske kariere preživel sedemnajst let, pa prek dvajsetletnega intenzivnega službovanja v Zgodovinskem arhivu Ljubljana in še osemletnega ponovnega službovanja v Arhivu Republike Slovenije. Vsi pa dobro vemo, da se arhivski stroki posveča tudi po upokojitvi.

V kratki obrazložitvi za podelitev Aškerčeve nagrade prof. dr. Jožetu Žontarju je nemogoče naštetati številne dejavnosti, s katerimi je vplival na slovenski arhivski prostor. Gotovo pa je mogoče utemeljitev, da

se mu podeli največja slovenska arhivska nagrada, podkrepiti z vsemi merili, po katerih so predlagani upravičeni do nagrade.

V prvih letih službovanja v Arhivu Ljudske Republike Slovenije si je dr. Žontar pridobil obilo praktičnega in teoretičnega arhivskega znanja. Obogatil ga je kot avtor ali soavtor (največkrat skupaj z dr. Sergijem Vilfanom) v slovenskih učbenikih arhivistike. Izjemen je bil tudi njegov prispevek pri pripravi slovenske arhivske zakonodaje, saj je sodeloval pri pripravi vseh slovenskih arhivskih zakonskih predpisov. Prvo slovensko arhivsko zakonodajo sta sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja zakoličila skupaj z dr. Vilfanom, za vse kasnejše zakonodajne predpise, zadnji so bili sprejeti sredi leta 1999, pa smemo trditi, da so pretežno rezultat njegovega prizadevanja in strokovnega znanja. Izjemni so tudi Žontarjevi prispevki na področju arhivskega strokovnega izobraževanja. Od konca sedemdesetih let dalje je sodeloval v slovenskih in jugoslovanskih komisijah za arhivsko šolanje in izobraževanje, leta 1988 pa je postal tudi član sekcije za šolanje pri Mednarodnem arhivskem svetu. Do pred nekaj leti je bil predsednik komisije za strokovne izpite in za podeljevanje arhivskih strokovnih nazivov. Brez dvoma je njegova tudi zasluga, da je na Oddelku za zgodovino Filozofske fakultete v Ljubljani v študijskem letu 1978/79 zaživel študijski predmet arhivistika. Na tem oddelku je bil leta 1988 izvoljen za izrednega, leta 1990 pa za rednega profesorja za arhivistiko.

Prof. dr. Jože Žontar je bil zelo dejaven tudi na mednarodnem arhivskem področju. Že v prvem obdobju njegovega službovanja v Arhivu Republike Slovenije in zelo aktivnega delovanja v Arhivskem društvu Slovenije ter tedanji jugoslovanski arhivski strokovni zvezi se je uveljavil v mednarodnem merilu. Udeležil se je arhivskih strokovnih srečanj v Londonu, Bonnu, Parizu, Madridu, Moskvi, pa tudi v Združenih državah Amerike in v Afriki. Na mednarodnih posvetovanjih in na intenzivnih študijskih obiskih, zlasti v avstrijskih, nemških in italijanskih arhivih, se je srečeval z novimi rešitvami in jih je nato premišljeno prenašal v slovenski arhivski prostor. Ni čudno, da sta ga dr. Ema Umek in dr. Matevž Košir v predstavitvenem članku v "Žontarjevem zborniku", ki je izšel letos v čast njegove sedemdesetletnice, označila kot "...našega prvega poklicnega strokovnjaka za mednarodno arhivistiko...". V ta sklop njegovega udejstvovanja je treba dodati že prej omenjeno članstvo v sekciji za šolanje pri Mednarodnem arhivskem svetu, za katero je leta 1994 v Ljubljani organiziral zelo uspešen mednarodni simpozij z naslovom "Spremembe v arhivskem šolanju kot posledica političnih sprememb v Vzhodni in Srednji Evropi".

Med njegovim delom moramo posebej opozoriti na zelo natančne študije o razvoju institucij na Slovenskem, katerih poznavanje je za vsakega arhivista nujno potrebno za nemoteno opravljanje strokovnega dela. Njegovi številni članki o tej tematiki so dosegli vrh v dveh publikacijah. Pri prvi, trijezični, z naslovom "Priročniki in karte o organizacijski strukturi v deželah Koroški, Kranjski, Primorju in Stajerski do leta 1918",

ki je izšla leta 1988, je opravil zahtevno redakcijo in bil eden od avtorjev, druga pa ima naslov "Struktura uprave in sodstva na Slovenskem od sredje 18. stoletja do leta 1848" in je izšla leta 1998.

Vsi, ki smo krajše ali daljše obdobje sodelovali s prof. dr. Jožetom Žontarjem, pa vemo, da je zelo zahteven, a tudi korekten do sodelavcev, hkrati pa strog in dosleden tudi do sebe. Brez te lastnosti si ni mogoče predstavljati nastalega opusa praktičnih in teoretičnih strokovnih rezultatov, ki je uspel dr. Jožetu Žontarju.

Peter Ribnikar

Komisija za podeljevanje Aškerčevih nagrad in priznanj pri Arhivskem društvu Slovenije je sklenila, da **Aškerčevo priznanje za objavo arhivskih virov podeli gospodu Petru Ribnikarju.**

Arhivskemu svetniku v pokoju gospodu Petru Ribnikarju se podeli Aškerčevo priznanje za prezentacijo arhivske kulturne dediščine, oziroma kritične objave za slovensko zgodovino pomembnih arhivskih virov v obdobju od leta 1998 do leta 2002. Peter Ribnikar je v tem obdobju poleg večjega števila strokovnih člankov s področij arhivistike in zgodovine pripravil in objavil Sejne zapisnike Narodne vlade Slovencev, Hrvatov in Srbov v Ljubljani in Deželni vlad za Slovenijo od 1. novembra 1918 do 9. julija 1921 v treh obsežnih delih. Gre za kritično objavo sejnih zapisnikov kot najpo-

membnejših virov za proučevanje temeljev slovenske državnosti v obdobju po prvi svetovni vojni. V prvem delu je objavil temeljito študijo o konstituiranju, organizaciji in delovanju Narodne vlade SHS v Ljubljani, v vseh treh delih pa je posamezne zapisnike sej opremil z obsežnimi kritičnimi opombami, do katerih se je dokopal z vztrajnim raziskovalnim delom. Njegove opombe na več mestih preraščajo v krajše biografije oseb, ki jih navajajo zapisniki sej. V tretjem delu so poleg virov in zgodovinske literature za obravnavano obdobje na koncu dodani osebno, geografsko in stvarno kazalo.

Z objavo zapisnikov sej je dokončal projekt Arhiva RS, ki je bil zasnovan že v sedemdesetih letih, ko je bila naša skupna jugoslovanska država še trdna in še nihče ni pričakoval dogodkov, ki so se začeli konec osemdesetih let in ko smo tako arhivisti kot zgodovinarji po osamosvojitvi Slovenije začeli iskati zgodovinske temelje nove slovenske državnosti.

Tudi v obdobju pokoja je arhivski svetnik Peter Ribnikar obdržal vse svoje pozitivne lastnosti, še zlasti gorenjsko trmasto vztrajnost, natančnost in študioznost, kar je privedlo do uspešne objave arhivskih virov. Predvsem pa je njegovo velikansko, s praktičnim arhivskim delom pridobljeno znanje na področju arhivistike in zgodovine.

S kritično objavo zapisnikov sej Narodne vlade in Deželni vlad za Slovenijo je gospod Peter Ribnikar postavil arhivski stroki zgled za objave tovrstnih arhivskih virov ter obenem prispeval pomemben delež k proučevanju slovenske zgodovine na začetku poti v državnost.

Nagrajenca dr. Jože Žontar in Peter Ribnikar na podelitvi Aškerčevih nagrad in priznanj